

1. גמ' שבת (ו א)

ואיזו היא רה"ר סרטיא ופלטיא גדולה ומבואות המפולשין זו היא רה"ר גמורה.

2. רש"י (שם)

סרטיא- מסילה שהולכין בה מעיר לעיר. פלטיא- רחבה של עיר, ששם מתקבצין לסחורה. ומבואות- של עיר, רחבים ט"ז אמה. המפולשין- משני ראשיהן לפלטיא... ומבואות שאינן מפולשין- שראשו אחד סתום וחצרות פתוחין לו, ובני החצרות יוצאין דרך מבוי לרה"ר.

3. מלחמת ה' (עירובין ו א)

אבל כנגד הפרוץ אם יש בו פלטיא רחב שש עשרה אמה על שש עשרה אמה אפשר שחייבין עליו אע"פ שאין תוך המבואות מכאן ומכאן רה"ר מפני שתי מחיצות שלהן וזהו פלטיא גדולה האמורה בכ"מ.

4. עבודה"ק (בית נתיבות שע"ג סע' א)

איזו היא רה"ר כל מקום שהוא רחב שש עשרה אמה על שש עשרה אמה ומתקבצין שם בני אדם לסחורה ולעשות שם צרכיהם כשוקים שבמדינות...

5. נשמ"א (סי' מט ס"ק א)

הרשב"א והטור כתבו דבעינן ט"ז על ט"ז אמה, ולא זכיתי לידע מקור לזה, ובגמ' צט משמע דקאי על רוחב רה"ר דבעינן ט"ז אמה.

6. מקו"ח (סי' שמה סע' ז)

שש עשרה אמה- ולכ"ע לא בעי עם אלכסונן, דלא שייך רק בדבר שטחי רבוע אורכו כרוחבו וק"ל.

7. גר"ז (סי' שמה סע' יא)

איזו היא רה"ר רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה על ט"ז אמה שכן היה רוחב הדרך במחנה ליום שבמדבר.

8. קיצור שו"ע (סי' פא סע' ג)

איזו רה"ר, רחובות ושווקים שהן שש עשרה אמה על שש עשרה אמה, שכן היה רוחב הדרך במחנה ליום שבמדבר, וכן דרכים שעוברים בהם מעיר לעיר ורחבים שש עשרה אמה הרי הן רה"ר.

9. עבודת עבודה (בית נתיבות שע"ג ס"ק א)

אכן נראה דכ"ע מודו דבעינן ט"ז על ט"ז ומה שלא הזכירו זאת הרמב"ם והשו"ע הוא דפשיטא הוא וממילא שמעינן לה, דאם הרוחב הוא ט"ז אמה הרי האורך הוא, בד"כ, יותר מט"ז. ועכ"פ בפחות מט"ז על ט"ז לא הוי רה"ר. וכן מפורש בדברי הרמב"ן במלחמות.

10. רמב"ם (שבת פי"ד ה"א)

איזו היא רה"ר מדברות ויערים ושווקים ודרכים המפולשין להן, ובלבד שיהיה רוחב הדרך ט"ז אמה ולא יהיה עליו תקרה, ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן, וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן אפי' יש בו כמה

מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה ומבואות שיש להן שלשה כתלים ולחי ברוח רביעית, וכן חצר ודיר וסהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורה הן.

11. ר' ירוחם (ני"ב ח"ד)

וכן מבואות המפולשות מן העיר והולכים כלם כלומר פתוחין כלם לפלטיא.

12. שו"ת מהריט"ץ (הישנות סי' רנא)

...ופרש"י זלה"ה סרטיא מסילה שהולכים בה מעיר לעיר פלטיא רחבה של עיר ששם מתקבצים לסחורה ומבואות של עיר רחבים שש עשרה אמה המפולשין משני ראשיהם לפלטיא עכ"ל משמע מלשון זה דבעינן שיהיו המבואות אע"ג דהם רה"ר שהרי יש בהם י"ו אמה בעינן נמי שיהיו מפולשים לרה"ר, וכן נראה מדברי הרמב"ם זלה"ה שכתב פי"ד מהל' שבת וז"ל ד' רשויות לשבת וכו' איזוהי רה"ר מדברות ויערות ושווקים ודרכים המפולשים להם ובלבד שיהא רחב הדרך שש עשרה אמה וכו' עכ"ל הרי דייק הרב זלה"ה שכתב המפולשים להם משמע דבעינן שיהיו מפולשים לרה"ר הא לאו הכי אע"ג דאינהו גופייהו רה"ר שהרי הם רחבים י"ו אמה אין להם דין רה"ר.

וקשה טובא מנא ליה הא כיון שהם רחבים שש עשרה אמה הוי רה"ר ואמאי בעינן שיהיו מפולשים לרה"ר אפי' שיהיו מפולשים לכרמלית דינם כרה"ר תדע דהא אמרינן בגמ' מס' ערובין פ"ק כיצד מערבין רה"ר וכו' ופרכינן בגמ' ומי מערבא רה"ר והתניא וכו' ואמר'י עלה לקמן בגמ' א"ר יהודה אמר רב מחלוקת בסרטיא או פלטיא מכאן ומכאן אבל סרטיא מכאן ובקעה מכאן עושה צורת פתח מכאן ולחי או קורה מכאן ע"כ בגמ' ופרש"י ז"ל וז"ל מחלוקת דמבואות המפולשין דת"ק וחנניה בסרטיא מכאן ומכאן שתיהן רה"ר כדאמר'י בפ' יציאות השבת איזוהי רה"ר סרטיא ופלטיא וכו' והיכא דשני ראשיה מפולשין לרה"ר הוא דפליגי חנניה ואמר בעינן דלת עכ"ל רש"י זלה"ה, הרי מוכח מהכא דלא חילק אלא במבואות המפולשין לרה"ר והם אינם רה"ר בהנהו הוא דאיכא בין היכא דמפולשים לרה"ר או לכרמלית אבל ברה"ר עצמה כגון שהוא מבוי רחב שש עשרה אמה אין חילוק בין מפולשין לרה"ר או לכרמלית דבכולהו דין רה"ר עליהם, דאי לא תימא הכי אמאי לא משני רב יהודה דמאי דאמרין דאין מערבין רה"ר בכך אלא בעינן דלת ננעלת מכאן ומכאן היינו דוקא כשמבוי שהוא רה"ר מפולש לרה"ר אבל אם מפולש לכרמלית אפי' שהמבוי רה"ר לא בעינן כולי האי אלא פחות מזה או לחי וקורה מכאן ודלת מכאן וכיוצא ב, אלא ודאי משמע מדלא מפליג בהא ודאי דס"ל דברה"ר אין חילוק אלא בכל גוונא בעינן שיהיו דלתות ננעלות בלילה כירושלים. וא"כ מעתה דברי רש"י והרמב"ם זלה"ה צ"ע. גם מש"כ הרמב"ם זלה"ה וז"ל בפט"ז שני כותלים ברה"ר והעם עוברים ביניהם כיצד מכשיר עושה דלתות מכאן ודלתות מכאן וכו' הנה דייק

באומרו שני כותלים לרה"ר לומר שהמבוי שנעשה בין שני כותלים הוא מפולש משני צדדיו לרה"ר ולכן כתב שני כותלים ברה"ר לומר שבאמצע רה"ר היו שני כותלים רחבים שש עשרה אמה באופן שהוא מבוי רה"ר מפולש לרה"ר וא"כ קשה אמאי צריך פילוש לרה"ר אפי' לכרמלית נמי בעינן הכשרו בכך מדלא מפליג בגמ' כדפרישית וצ"ע.

13. שאילתות (שאילתא מט)

ות"ר ארבע רשויות לשבת רה"ר ורה"י וכרמלית ומקום פטור אי זו רה"י חריץ שעמוק עשרה טפחי' ורוחב ארבעה טפחים וכן התל שגבוה עשרה ורחב ארבעה זה הוא רה"י גמורה ואי זו היא רה"ר סרטייא ופלטטיא גדולה ומבואות מפולשות לרה"ר זו היא רה"ר גמורה אין מוציאין מרה"י זו לרה"ר זו ולא מכניסין מרה"ר זו לרשה"י זו ואם הוציא והכניס בשוגג חייב חטאת במזיד ענוש כרת ונסקל.

14. ירושלמי עירובין (פ"ב ה"ד)

...אחד באר הרבים ובור הרבים ובאר היחיד עושין להן פסים אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים דברי ר' עקיבה ור' יהודה בן בבא אומר אין עושין פסים אלא לבאר הרבים בלבד ולשאר עושין חגורה גבוהה עשרה טפחים. א"ר יוחנן מחלפה שיטתיה דר' יודה דתנינן תמן וכן גשרים המפולשין מטלטלין תחתיהן בשבת דברי ר' יהודה וחכמים אוסרין א"ר אלעזר אינה מוחלפת א"ר ירמיה דו סבר כרב יהודה דמר ר' יהודה הדא דתימר במפולשין לבקעה אבל אם היו מפולשין לרשות הרבים אסור.

15. נתיבות שבת (פ"ג ס"ק ז)

ונראה דהאי מפולשין ר"ל מפולשין לרה"ר, והיינו לדרך שבין עיר לעיר, אבל מפולשין למקום שאינו רה"ר, נראה מסברא דלא חשיב פילוש.

16. עבודת עבודה (שע"ג ס"ק ג)

אך באמת צ"ע דאם רוחב הדרך ט"ז אמה ורבים בוקעים בה א"כ רה"ר היא מצד עצמה ואפי' אם שני ראשיהם מפולשים לכרמלית ג"כ יש לה להיות רה"ר. ועד כאן לא חילקו בעירובין ז א בין מבואות המפולשים לרה"ר לבין המפולשים לכרמלית אלא במבואות שאינם רחבים ט"ז אמה דבהכי איירי התם... ומסתברא דגם רש"י והרמב"ם מודים לזה ומה שכתבו 'מפולשים לרה"ר', היינו משום דבאופן אחר לא יתכן שיהיו רבים בוקעים בו, דהא סתם כרמלית כגון בקעה וכד' אינו מקום להילוך הרבים (דאל"כ הרי הוא רה"ר ולא כרמלית), ומהיכן יבואו הרבים לתוך המבוי המפולש לכרמלית, ולכן ציירו רש"י והרמב"ם באופן שמפולשים לרה"ר דאז בוקעים בו רבים מרה"ר זו לרה"ר זו דרך המבואות. אבל אה"נ דמעצם הדין גם מבואות המפולשין לכרמלית, אם רחבים ט"ז אמה, לו יצוייר שהרבים בוקעים בו הוי רה"ר.

17. עבודת הקדש (בית נתיבות שע"ג סעי' א)

איזו היא רה"ר, כל מקום שהוא רחב ט"ז אמה על ט"ז אמה ומתקבצין שם בני אדם לסחורה ולעשות

שם צרכיהם כשוקים שבמדינות, ואע"פ שדלתות המדינה ננעלות בלילה, וזו היא פלטיא שאמרו. וכן המבואות המפולשין ופתחיהן מכוונים זה כנגד זה ורחבין ט"ז אמה והעם עוברין ביניהן כדגלי מדבר והעגלות. במה דברים אמורים בשאין דלתותיהן ננעלות בלילה. היו דלתותיהן ננעלות בלילה אין זה רה"ר, שאין רה"ר אלא הנמסר לרבים בכל שעה.

18. בית הבחירה (שבת ו א)

איזוהי רה"ר סרטיא והיא מסילה שהולכין בה מעיר לעיר ופלטיא והיא רחבה שמתקבצים בה לסחורה אע"פ שאינה מפולשת ואפי' דלתות מדינה נעולות בלילה הואיל ואין לאותה פלטיא בפרט דלתות שאם היו בה דלתות הרי אף רה"ר מתערבת בדלתות לדעתנו כמו שביארנו בראשון של עירובין הא כל שאין בפלטיא זו בפרט דלתות אע"פ שכלל המדינה יש בה דלתות נעולות בלילה אין הפלטיא שבתוכה נכללת בהכשר העיר ומה שאמרו ירושלים אלמלא שדלתותיה נעולות וכו' שמשמע הא מאחר שדלתותיה נעולות בלילה אין חייבין עליה ויראה לפרש אפי' בשום מקום ממנה ואפי' פלטיות שבה אינו כן אלא מתוך שמבואותיה רחבים ודריסת רבים מצויה לשם כרשות השוה לכל הוצרכה לנעילת דלתות הא פלטיות שבה כל שרחבות י"ו אמה רה"ר הן אפי' בנעילת דלתות שבעיר וכן כתבו גדולי הצרפתים וגדולי הדור מסכימים בה ויש חולקים.

19. שו"ת חכ"צ (סי' לז)

לבד זה ראה מצאתי להרשב"א בספר עבוה"ק חידוש גדול לא נמצא בשום פוסק זולתו לא קדמון ולא אחרון שכ' דבפלטיא אפי' דלתות המדינה ננעלות בלילה תורת רה"ר עליה. כנראה דעתו דדוקא במבואות המפולשין שהם מיוחדות לאנשי המבוי ההוא ואין יד כל אדם שוה בו הוא דמהני נעילת דלתות בלילה ולא בפלטיא שיד כל אדם שוה בו דאפי' נעילת דלת לא מהני בו וכנראה שזו היא דברי הרב ר' אפרים שהביא בעה"מ.

20. שו"ת אבנ"ז (או"ח סי' רעג)

ובדעת הרשב"א אינני יודע למה הוצרך לדחוק. ודבריו פשוטים בטעם דמאחר שהוא פסק אתי רבים ומבטלי מחיצתא. וטעם דלתות נעולות דאינו פתוח לרבים בכל עת. אבל פלטיא מקום שיוקיים שהרבים במקומם ולא משום שפתוח ממקומות אחרים אלא לרה"ר במקומו. וכיון שהוא רה"ר שוב אינו מועיל מחיצות דאתי רבים ומבטלי מחיצתא. ובעיקר דברי הרשב"א יש לי דבר נפלא אין כאן מקומו.

21. חידושי הרמב"ן (עירובין נט א)

ו"ל עוד שלא א"ר יהודה שתי מחיצות תורה אלא ברחב שש עשרה שדרך הרבים עוברת שם ואין הרבים נקבעין ועומדין שם, דגמר ממדבר דליכא מחיצות, אבל פלטיא גדולה של עיר רחבה הרבה שהרבים מתקבצים שם לשוק והיא רחבה של עיר כיון שהרבים קבועים ועומדים שם כל היום זהו רה"ר גמורה.